

Državno natjecanje iz kemije u šk. god. 2023./2024.

Zadatci za 3. razred srednje škole

Zaporka: _____

- 1.** Izračunaj energiju potrebnu za razaranje kristalne rešetke kalcijeva bromida iz podataka u tablici.

$\Delta_f H^\circ(\text{CaBr}_2, \text{s})$	-675 kJ / mol
$E_{\text{I}}(\text{Ca}, \text{g})$	590 kJ / mol
$E_{\text{I}2}(\text{Ca}^+, \text{g})$	1145 kJ / mol
$\Delta_s^\circ H^\circ(\text{Ca})$	178 kJ / mol
$\Delta_b H^\circ(\text{Br}-\text{Br})$	193 kJ / mol
$\Delta_i^\circ H^\circ(\text{Br}_2)$	31 kJ / mol
$E_{\text{ea}}(\text{Br}, \text{g})$	-325 kJ / mol

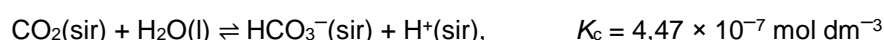
$$\Delta_{\text{kr}} H^\circ(\text{CaBr}_2) = 675 \text{ kJ / mol} + 178 \text{ kJ / mol} + 590 \text{ kJ / mol} + 1145 \text{ kJ / mol} + 31 \text{ kJ / mol} + 193 \text{ kJ / mol} + 2 \cdot (-325 \text{ kJ / mol}) = 2162 \text{ kJ / mol}$$

točno postavljen izraz za energiju kristalne rešetke
točno izračunana energija s točnom mjernom jedinicom

0,5 bodova
0,5 bodova

ostv.	maks.
	1

- 2.** Rupe u siru nastaju procesom fermentacije. Produkti su reakcije propanska i octena kiselina te voda i ugljikov dioksid. Ugljikov dioksid u siru se pojavljuje u obliku neutralnih molekula CO_2 i hidrogenkarbonatnih aniona.

Na kraju fermentacije:

$$c(\text{CO}_2(\text{sir})) + c(\text{HCO}_3^-(\text{sir})) = 3,70 \times 10^{-2} \text{ mol dm}^{-3}, \text{ pri čemu je vrijednost pH} = 5,20.$$

Izračunaj ravnotežnu koncentraciju $\text{CO}_2(\text{sir})$.

$$c(\text{HCO}_3^-(\text{sir})) = 3,70 \times 10^{-2} \text{ mol dm}^{-3} - c(\text{CO}_2(\text{sir}))$$

$$c(\text{H}^+(\text{sir})) = 10^{-\text{pH}} \text{ mol dm}^{-3} = 10^{-5,20} \text{ mol dm}^{-3} = 6,31 \times 10^{-6} \text{ mol dm}^{-3}$$

$$c(\text{CO}_2) = \frac{c(\text{HCO}_3^-) \times c(\text{H}^+)}{K_c}$$

$$c(\text{CO}_2) = x$$

$$x = \frac{(3,70 \times 10^{-2} \text{ mol dm}^{-3} - x) \cdot 6,31 \times 10^{-6} \text{ mol dm}^{-3}}{4,47 \times 10^{-7} \text{ mol dm}^{-3}}$$

$$c(\text{CO}_2) = x = 3,46 \times 10^{-2} \text{ mol dm}^{-3}$$

točno postavljen izraz za izračun ravnotežne koncentracije HCO_3^- u siru
točno izračunan $c(\text{H}^+)$
točno postavljen izraz za izračun ravnotežne koncentracije CO_2 u siru
točno izračunan $c(\text{CO}_2)$

0,5 bodova
0,5 bodova
0,5 bodova
0,5 bodova

ostv.	maks.
	2

Državno natjecanje iz kemije u šk. god. 2023./2024.

Zadatci za 3. razred srednje škole

Zaporka: _____

3. 500 mL otopine pufera sadrži 0,25 mola amonijaka i 0,30 mola amonijskog klorida. Treba li u tu otopinu dodati jaku kiselinu ili jaku lužinu da bi se dobila otopina pH-vrijednosti 8,75? Odgovor potkrijepi računom i izračunaj množinu dodane tvari da bi se dobila otopina pH-vrijednosti 8,75.

$K_b(\text{NH}_3) = 1,76 \times 10^{-5} \text{ mol L}^{-1}$.

$\text{p}K_b = -\log K_b = 4,75$

$\text{p}K_a = 14 - \text{p}K_b = 14 - 4,75 = 9,25$

$c(\text{NH}_3) = \frac{0,25 \text{ mol}}{0,500 \text{ L}} = 0,50 \text{ mol L}^{-1}$

$c(\text{NH}_4\text{Cl}) = \frac{0,30 \text{ mol}}{0,500 \text{ L}} = 0,60 \text{ mol L}^{-1}$

Početni pH

$\text{pH} = \text{p}K_a + \log \frac{c(\text{NH}_3)}{c(\text{NH}_4\text{Cl})} = 9,25 + \log \frac{0,50 \text{ mol/L}}{0,60 \text{ mol/L}} = 9,17$

za točno izračunan $\text{p}K_b$ 0,5 bodova
 za točno izračunan $\text{p}K_a$ 0,5 bodova
 za točno izračunane koncentracije NH_3 i NH_4Cl $2 \times 0,5 = 1 \text{ bod}$
 za točan izraz za izračun pH 0,5 bodova
 za točno izračunan početni pH = 9,17 i zaključak da treba dodati jaku kiselinu (HCl) 0,5 bodova

$c(\text{NH}_3) = 0,50 \text{ mol L}^{-1} - x$
 $c(\text{NH}_4\text{Cl}) = 0,60 \text{ mol L}^{-1} + x$

za točan izraz za izračun novih koncentracija NH_3 i NH_4Cl nakon dodatka HCl $2 \times 0,5 = 1 \text{ bod}$

$\text{pH} = 8,75 = \text{p}K_a + \log \frac{c(\text{NH}_3) - x}{c(\text{NH}_4\text{Cl}) + x} = 9,25 + \log \frac{0,50 \text{ mol/L} - x}{0,60 \text{ mol/L} + x}$

$x = 0,236 \text{ mol L}^{-1} = c(\text{HCl})$

$n(\text{HCl}) = c \cdot V = 0,236 \text{ mol L}^{-1} \cdot 0,500 \text{ L} = 0,118 \text{ mol}$

za točan izraz za izračun dodane koncentracije HCl 0,5 bodova
 za točno izračunanu dodanu koncentraciju HCl 0,5 bodova
 za točno izračunanu dodanu množinu HCl 0,5 bodova

ostv.	maks.
	5,5

4. Masa uzorka koji sadrži glukozu i saharozu iznosi 1,10 gram. Otapanjem uzorka pri 25 °C u 25,0 mL vode dobiva se otopina osmotskoga tlaka $3,83 \times 10^5 \text{ Pa}$. Izračunaj masu glukoze i saharoze u otopini.

$c(\text{gluk.} + \text{sah.}) = \frac{\pi}{R \cdot T} = \frac{3,83 \times 10^5 \text{ Pa}}{8314 \text{ Pa L K}^{-1} \text{ mol}^{-1} \cdot 298 \text{ K}} = 0,155 \text{ mol/L}$

$n(\text{gluk.} + \text{sah.}) = c \cdot V = 0,155 \text{ mol/L} \cdot 0,0250 \text{ L} = 3,86 \times 10^{-3} \text{ mol}$

za točan izraz za izračun ukupne množinske koncentraciju glukoze i saharoze 0,5 bodova
 za točno izračunanu ukupnu množinsku koncentraciju glukoze i saharoze 0,5 bodova
 za točno izračunanu ukupnu množinu glukoze i saharoze 0,5 bodova

$n_1(\text{gluk.}) + n_2(\text{sah.}) = 3,86 \times 10^{-3} \text{ mol}$

$m_1(\text{gluk.}) = 1,10 \text{ g} - m_2(\text{sah.})$

$\frac{1,10 \text{ g} - m_2}{180,156 \text{ g mol}^{-1}} + \frac{m_2}{342,96 \text{ g mol}^{-1}} = 3,86 \times 10^{-3} \text{ mol}$

$m_2(\text{C}_{12}\text{H}_{22}\text{O}_{11}) = 0,852 \text{ g}$

$m_1(\text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6) = 1,10 \text{ g} - 0,852 \text{ g} = 0,248 \text{ g}$

za točan izraz za izračun mase glukoze ili saharoze 0,5 bodova
 za točno izračunanu masu saharoze i glukoze $2 \times 0,5 = 1 \text{ bod}$

ostv.	maks.
	3

Državno natjecanje iz kemije u šk. god. 2023./2024.

Zadatci za 3. razred srednje škole

Zaporka: _____

5. Napiši jednadžbe kemijskih reakcije između:

5.a) živina(I) nitrata i kalijeva klorida u vodenoj otopini. Navedi agregacijska stanja svih sudionika reakcije.

$$\text{Hg}_2(\text{NO}_3)_2(\text{aq}) + 2 \text{KCl}(\text{aq}) \rightarrow \text{Hg}_2\text{Cl}_2(\text{s}) + 2 \text{KNO}_3(\text{aq}) \quad \text{ili} \quad \text{Hg}_2^{2+}(\text{aq}) + 2 \text{Cl}^-(\text{aq}) \rightarrow \text{Hg}_2\text{Cl}_2(\text{s})$$

5.b) borova trioksida, dušika i kalcijeva heksaborida, pri čemu nastaje borov nitrid i još jedan produkt reakcije. Navedi agregacijska stanja svih sudionika reakcije.

$$\text{B}_2\text{O}_3(\text{s}) + 10 \text{N}_2(\text{g}) + 3 \text{CaB}_6(\text{s}) \rightarrow 20 \text{BN}(\text{s}) + 3 \text{CaO}(\text{s})$$

JKR izjednačen po masi i naboju 2 × 1 = 2 boda
točno navedena agregacijska stanja svih sudionika reakcije 2 × 0,5 = 1 bod

5.c) vodene otopine natrijeva tiosulfata i sumporne kiseline, pri čemu nastaje sumpor, sumporov dioksid, natrijev sulfat i voda. Napiši jednadžbe reakcija oksidacije i redukcije i ukupnu jednadžbu s agregacijskim stanjima.

oksidacija: $\text{S}_2\text{O}_3^{2-} + \text{H}_2\text{O} \rightarrow 2 \text{SO}_2 + 2 \text{H}^+ + 4 \text{e}^-$

redukcija: $\text{S}_2\text{O}_3^{2-} + 6 \text{H}^+ + 4 \text{e}^- \rightarrow 2 \text{S} + 3 \text{H}_2\text{O}$

Ukupna jednadžba s agregacijskim stanjima:

$$\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3(\text{aq}) + \text{H}_2\text{SO}_4(\text{aq}) \rightarrow \text{S}(\text{s}) + \text{SO}_2(\text{g}) + \text{Na}_2\text{SO}_4(\text{aq}) + \text{H}_2\text{O}(\text{l})$$

točno napisana jednadžba oksidacije izjednačena po masi i naboju 1 bod
točno napisana jednadžba redukcije izjednačena po masi i naboju 1 bod
točno napisana ukupna jednadžba s agregacijskim stanjima izjednačena po masi i naboju 1 + 0,5 = 1,5 bodova
Napomena: priznati i verziju izjednačenu s S_8 .

	ostv.	maks.
		6,5

6. Reakcije pod **a)** i **b)** prikazuju vezanje kisika i ugljikova monoksida na hemoglobin i pripadajuće konstante ravnoteža za te reakcije pri temperaturi tijela:

a) $\text{Hb}(\text{aq}) + \text{O}_2(\text{aq}) \rightleftharpoons \text{HbO}_2(\text{aq}) \quad K_{c1} = 1,8 \text{ mol}^{-1} \text{ dm}^3$

b) $\text{Hb}(\text{aq}) + \text{CO}(\text{aq}) \rightleftharpoons \text{HbCO}(\text{aq}) \quad K_{c2} = 306 \text{ mol}^{-1} \text{ dm}^3$

Pretpostavimo da je zrak zagađen s 0,10 % ugljikova monoksida, a da kisika ima 20,0 %. Omjer ravnotežnih množina ugljikova monoksida i kisika otopljenih u krvi jednak je njihovom omjeru u zraku.

6.a) Izračunaj konstantu ravnoteže za reakciju zamjene kisika u hemoglobinu ugljikovim monoksidom.

K_c za reakciju zamjene kisika u hemoglobinu ugljikovim monoksidom:

$$K_{c3} = \frac{1}{K_{c1}} \cdot K_{c2} = \frac{306 \text{ mol}^{-1} \text{ dm}^3}{1,8 \text{ mol}^{-1} \text{ dm}^3} = 170$$

6.b) Izračunaj koliko će se kisika vezanoga za hemoglobin zamijeniti ugljikovim monoksidom vezanim za hemoglobin. Rješenje izrazi u postotcima.

$$K_{c3} = \frac{c(\text{HbCO}) \cdot c(\text{O}_2)}{c(\text{HbO}_2) \cdot c(\text{CO})} = 170 = \frac{c(\text{HbCO}) \cdot 20,0}{c(\text{HbO}_2) \cdot 0,10} = \frac{c(\text{HbCO})}{c(\text{HbO}_2)} \cdot 200$$

$$\frac{c(\text{HbCO})}{c(\text{HbO}_2)} = \frac{170}{200}$$

$$\frac{170}{370} \cdot 100 \% = 45,9 \%$$

za točan izraz za K_{c3} za reakciju zamjene O_2 s CO i točno izračunanu K_{c3} 2 × 0,5 = 1 bod
za točan izraz za K_{c3} za reakciju zamjene O_2 s CO i točno izračunani omjer koncentracija HbCO i HbO_2 2 × 0,5 = 1 bod
za točan izraz i izračunani postotak zamijenjenoga kisika ugljikovim monoksidom 2 × 0,5 = 1 bod

	ostv.	maks.
		3

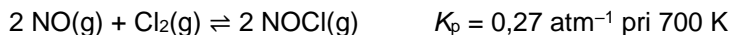
Državno natjecanje iz kemije u šk. god. 2023./2024.

Zadatci za 3. razred srednje škole

Zaporka: _____

7.

Dušikov monoksid reagira s klorom prema sljedećoj jednadžbi:

Na početku reakcije smjesa sadržava jednake parcijalne tlakove reaktanata. Nakon uspostavljanja ravnoteže parcijalni tlak NOCl iznosi 0,1513 atm. Izračunaj parcijalne tlakove NO i Cl₂ na početku reakcije.

	NO	Cl ₂	NOCl
početni tlak / atm	x	x	
promjena / atm	- 2y	- y	+ 2y
ravnotežni tlak / atm	x - 2y	x - y	0,1513

$$y = \frac{0,1513 \text{ atm}}{2} = 0,07565 \text{ atm}$$

$$K_p = \frac{p^2(\text{NOCl})}{p^2(\text{NO}) \cdot p(\text{Cl}_2)}$$

$$0,27 \text{ atm}^{-1} = \frac{0,1513^2 \text{ atm}^2}{(x - 2y)^2 \cdot (x - y)} = \frac{0,1513^2 \text{ atm}^2}{(x - 0,1513 \text{ atm})^2 \cdot (x - 0,07565 \text{ atm})}$$

$$x = 0,57 \text{ atm}$$

$$p(\text{NO}, \text{početno}) = p(\text{Cl}_2, \text{početno}) = 0,57 \text{ atm}$$

točno izračunana y vrijednost (promjena tlaka)

točno postavljen izraz i uvršteni podatci za K_p

točno izračunan početni tlak reaktanata, x

0,5 bodova

0,5 bodova

2 × 0,5 = 1 bod

ostv. maks.

2

Državno natjecanje iz kemije u šk. god. 2023./2024.

Zadatci za 3. razred srednje škole

Zaporka: _____

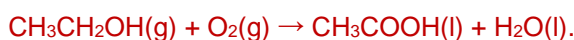
8. Moderniji tip alkotesta koristi se tehnologijom gorivoga članka za mjerenje količine alkohola u izdahnutom zraku. Upuhivanjem zraka iz pluća u aparat za testiranje dolazi do oksidacije etanola iz daha u octenu kiselinu. Ivica se nakon tuluma odlučio alkotestirati te je upuhao 190 mL zraka u aparat za testiranje. Tom prilikom aparat je proizveo struju jačine 325 miliampera kroz 10 sekundi. Temperatura daha bila je 34 °C, a tlak zraka 1013 hPa.

8.a) Napiši reakcije na anodi i katodi i ukupnu jednadžbu ove redoks-reakcije. U ukupnoj jednadžbi navedi agregacijska stanja reaktanata i produkata.

jednadžba reakcije na anodi: $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OH} + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{CH}_3\text{COOH} + 4 \text{H}^+ + 4 \text{e}^-$

jednadžba reakcije na katodi: $\text{O}_2 + 4 \text{H}^+ + 4 \text{e}^- \rightarrow 2 \text{H}_2\text{O}$

Ukupna jednadžba redoks-reakcije s agregacijskim stanjima reaktanata i produkata:

točno napisana jednadžba oksidacije izjednačena po masi i naboju

1 bod

točno napisana jednadžba redukcije izjednačena po masi i naboju

1 bod

točno napisana ukupna jednadžba s agregacijskim stanjima izjednačena po masi i naboju

1 + 0,5 = 1,5 bodova

Napomena: priznati i $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OH}(\text{l})$.

8.b) Izračunaj volumni udio etanola u lvičinu dahu?

$$Q = I \cdot t = 0,325 \text{ A} \cdot 10 \text{ s} = 3,25 \text{ C}$$

$$n(\text{e}^-) = \frac{Q}{F} = \frac{3,25 \text{ C}}{96\,500 \text{ C mol}^{-1}} = 3,368 \times 10^{-5} \text{ mol}$$

$$n(\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OH}) = \frac{1}{4} n(\text{e}^-) = \frac{3,368 \times 10^{-5} \text{ mol}}{4} = 8,42 \times 10^{-6} \text{ mol}$$

$$V(\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OH}) = \frac{n \cdot R \cdot T}{p} = \frac{8,42 \times 10^{-6} \text{ mol} \cdot 8314 \text{ Pa L K}^{-1} \text{ mol}^{-1} \cdot 307 \text{ K}}{101325 \text{ Pa}} = 2,12 \times 10^{-4} \text{ L} = 0,212 \text{ mL}$$

$$\varphi(\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OH}; \text{dah}) = \frac{0,212 \text{ mL}}{190 \text{ mL}} = 1,12 \times 10^{-3} = 0,112 \%$$

točno izračunan naboj

0,5 bodova

točno izračunana množina elektrona

0,5 bodova

točno postavljen omjer i izračunana množina etanola

0,5 + 0,5 = 1 bod

točno izračunan volumen etanola

0,5 bodova

točno izračunan volumni udio etanola u dahu

0,5 bodova

ostv. maks.

6,5

9. Popuni tablicu.

ime kemijskoga spoja	Formula kemijskoga spoja
tetraammindiklorokobaltov(III) klorid	$[\text{Co}(\text{NH}_3)_4\text{Cl}_2]\text{Cl}$
kalijev trioksalatoferat(III) trihidrat	$\text{K}_3[\text{Fe}(\text{C}_2\text{O}_4)_3] \cdot 3\text{H}_2\text{O}$

bodovanje

2 × 0,5 = 1 bod

ostv. maks.

1

Državno natjecanje iz kemije u šk. god. 2023./2024.

Zadatci za 3. razred srednje škole

Zaporka: _____

10. Imenuj sustavnim imenima prikazane spojeve prema pravilima IUPAC nomenklature.

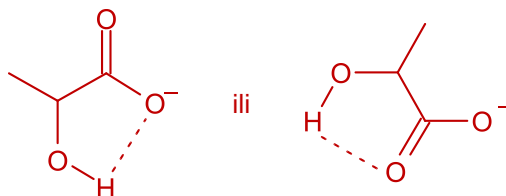
	Strukturna formula	Ime spoja
a)		6,6-dimetilcikloheksa-2,4-dien-1-on
b)		(3Z)-3-ciklopentil-4-metilheks-3-enska kiselina
c)		5-etoksi-4-hidroksicikloheks-2-en-1-karbaldehid
d)		(2E,4Z)-5,6-dimetilhepta-2,4-dien
e)		trans-ciklodeken

za svako točno ime po 0,5 bodova
za točne konfiguracije spojeva b), d) i e)

5 × 0,5 = 2,5 bodova
3 × 0,5 = 1,5 bodova

ostv.	maks.
	4

11. Mliječna ili 2-hidroksipropanska kiselina kiselija je od propanske kiseline zbog vodikove veze koja stabilizira njezinu konjugiranu bazu. Veznim crticama prikaži strukturnu formulu konjugirane baze mliječne kiseline prikazujući i vodikovu vezu.

za točno nacrtan laktatni anion
za točno prikazanu vodikovu vezu

0,5 bodova
0,5 bodova

ostv.	maks.
	1

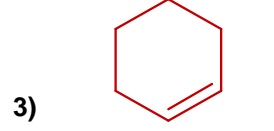
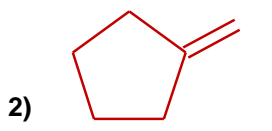
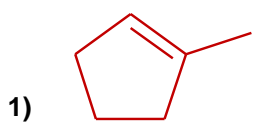
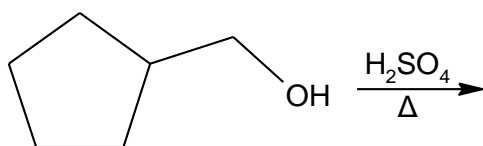
Državno natjecanje iz kemije u šk. god. 2023./2024.

Zadatci za 3. razred srednje škole

Zaporka: _____

12. Strukturnim formulama prikaži moguće organske produkte sljedećih kemijskih reakcija.

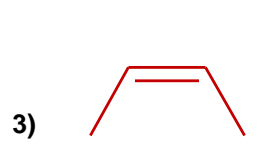
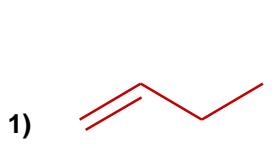
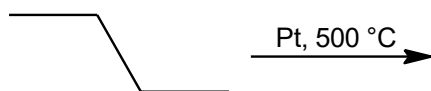
12.a)

za svaku točnu strukturnu formulu

3 × 0,5 = 1,5 bod

12.b) Dehidrogenacija butana pri povišenoj temperaturi i uz katalizator. Jedan je od produkata konjugirani dien.

za svaku točnu strukturnu formulu

4 × 0,5 = 2 boda

ostv.	maks.
	3,5

13. Popuni tablicu.

Ion	Lewisova strukturna formula
cijanatni ion	
peroksodisulfatni ion	

bodovanje

2 × 0,5 = 1 bod

ostv.	maks.
	1

— RJEŠENJA —

Državno natjecanje iz kemije u šk. god. 2023./2024.

Zadaci za 3. razred srednje škole

Zaporka: _____

1. stranica

+

2. stranica

+

3. stranica

+

4. stranica

+

5. stranica

+

6. stranica

+

7. stranica

=

Ukupni bodovi

<input type="text"/>	40
----------------------	-----------